

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **R.**, so sídlom v Č.Č., zastúpenej M. & F. s.r.o., so sídlom v B., v mene ktorej vykáva advokáciu ako konateľ JUDr. V. K., proti žalovaným **1/ S.**, so sídlom v B. a **2/ L., štátny podnik**, so sídlom v B., o **vydanie nehnuteľných vecí**, vedenej na Okresnom súde Senica pod sp.zn. 10 C 39/2007, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 27. apríla 2009 sp.zn. 23 Co 284/08 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 27. apríla 2009 sp.zn. 23 Co 284/08 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Senica 27. apríla 2007, po pripustení jej zmeny v priebehu konania, sa žalobkyňa domáhala voči žalovaným vydania podrobne špecifikovaných nehnuteľností (v zmysle navrátenia vlastníctva k nim) nachádzajúcich sa v kat. úz. Č.. V žalobe uviedla, že v zmysle zákona č. 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z.z.“) jej vzniklo právo na navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, no napriek písomnej výzve s ňou žalovaní neuzavreli dohodu o ich vydaní.

Okresný súd Senica rozsudkom z 25. júla 2008 č.k. 10 C 39/2007-268 žalobu zamietol a žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovaným náhradu trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že žalobkyňa nesplnila podmienku riadneho uplatnenia nároku v prekluzívnej lehote do 30.4.2006, keďže písomné výzvy na navrátenie vlastníctva doručené žalovaným

27.4.2006 neboli perfektné, pretože neobsahovali označenie nehnuteľností (parcelným číslom, výmerou, druhom pozemku) a nebol v nich označený a ani preukázaný reštitučný dôvod. Označenie nehnuteľností v týchto výzvach len odkazom na pozemnoknižné vložky č. X. a X. v kat. úz. Č. považoval pre riadne uplatnenie nároku za nepostačujúce.

Krajský súd v Trnave ako súd odvolací na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 27. apríla 2009 sp.zn. 23 Co 284/08 rozsudok súdu prvého stupňa v časti zamietnutia žaloby a vo výroku o trovách konania žalovaného 2/ potvrdil. Vo výroku o trovách konania žalovaného 1/ prvostupňový rozsudok zmenil a rozhodol aj o trovách odvolacieho konania. Potvrdenie prvostupňového rozsudku vo veci samej odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa s právnym záverom súdu prvého stupňa o zániku práva na navrátenie vlastníctva pre neperfektnosť výziev doručených žalovaným. V odôvodnení rozsudku uviedol, že písomná výzva predpokladaná v § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z.z. musí spĺňať všeobecné podmienky vyžadované pre platnosť právnych úkonov, a že písomné výzvy adresované žalobkyňou žalovaným, v ktorých boli nehnuteľnosti označené len odkazom na pozemnoknižné vložky č. X. X. pre kat. úz. Č., nebolo možné považovať za právne úkony určité a zrozumiteľné. Vyslovil názor, že pochybnosti, ktoré v súvislosti s týmito výzvami u žalovaných nastali, bolo možné odstrániť priložením pozemnoknižných vložiek k týmto písomnostiam.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a žalobe vyhovel. Dovolanie odôvodnila odňatím možnosti konať pred súdom a nesprávnym právnym posúdením veci. Za odňatie možnosti konať pred súdom považovala nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa tento súd nevyporiadal s jej podstatným argumentom o všeobecnej dostupnosti pozemnoknižných vložiek ako verejných listín.

Žalovaní sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníčkou konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O.s.p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). V prejednávanej veci je daná existencia takejto vady a to vada vyplývajúca z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo na doplnenie alebo opravu nesprávneho, neúplného alebo nezrozumiteľného podania, právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a pod.).

Ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. stanovuje povinnosť súdu riadne a presvedčivo odôvodniť rozsudok. Nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku je porušením práva účastníka na spravodlivé súdne konanie, pretože sa mu tým odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov a teda možnosť riadne konať pred súdom.

Podľa názoru dovolacieho súdu konanie pred odvolacím súdom je takouto vadou vyplývajúcou z uvedeného ustanovenia postihnuté. Rozhodujúcou okolnosťou, ktorou

odvolací súd odôvodnil zamietnutie žaloby, bol podľa jeho názoru zánik nároku žalobkyne na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam v dôsledku neperfektnosti písomných výziev na ich vydanie z dôvodu, že nehnuteľnosti boli v nich označené len odkazom na konkrétne pozemnoknižné vložky v konkrétnom katastrálnom území. Ak odvolací súd zároveň vyslovil názor, že tento nedostatok by nebol daný, ak by pozemnoknižné vložky boli k písomným výzvam pripojené, potom požiadavka na presvedčivé odôvodnenie jeho rozhodnutia vyžadovala, aby sa vyporiadal s podstatnou okolnosťou, na ktorú poukazovala žalobkyňa počas celého konania, a to s okolnosťou, že pozemnoknižné vložky i dokumenty v nich uvedené sú všeobecne dostupné verejné listiny, a ako také boli dostupné aj žalovaným. Tým, že odvolací súd sa s týmto argumentom nevyporiadal, bol jeho rozsudok čiastočne nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Nedostatočným odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu bolo konanie pred ním zaťažené vadou znamenajúcou odňatie možnosti žalobkyni konať pred súdom.

Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, znamenajúce porušenie práva na spravodlivý proces, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť, dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Za účelom efektivity ďalšieho konania a naplnenia jeho účelu, ktorým je spravodlivá ochrana práv účastníkov, dovolací súd považuje za potrebné zaujať stanovisko k správnej interpretácii ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z.z.

Z hľadiska podstaty vzniku subjektívneho práva na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam je zákon č. 161/2005 Z.z. právnou skutočnosťou zakladajúcou toto právo pri splnení podmienok stanovených v tomto zákone. Vznik tohto práva je zároveň sprevádzaný vznikom povinnosti vydať nehnuteľné veci, ku ktorým sa žiada navrátiť vlastníctvo. Podmienkami vzniku práva na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam sú existencia oprávnenej osoby, prechod vlastníckeho práva tejto osoby k nehnuteľným veciam vymedzeným v zákone na štát alebo na obec v rozhodnom období z dôvodu určeného zákonom (reštitučného dôvodu) a existencia povinnej osoby. Ustanovenie § 5 ods. 1 uvedeného zákona sa netýka podmienok vzniku práva na navrátenie vlastníctva, ale upravuje len spôsob jeho uplatnenia, a to tak, že ho treba uplatniť výzvou, že táto výzva musí mať písomnú formu, že musí byť urobená do 30. apríla 2006 a že v tejto lehote musí byť

preukázaný prechod vlastníctva k nehnuteľným veciam na štát alebo na obec z niektorého reštitučného dôvodu vymedzeného v § 3 tohto zákona, pričom následkom neuplatnenia práva v stanovenej lehote je jeho zánik. Bolo vecou oprávnenej osoby, či právo na navrátenie vlastníctva v určenej lehote uplatní, alebo či ho neuplatní a nechá uplynutím lehoty zaniknúť. K zániku práva by však došlo aj v prípade, ak by nebola dodržaná písomná forma výzvy alebo ak by z výzvy nebolo zrejmé, resp. zistiteľné, ku ktorým nehnuteľnostiam má byť prinavrátané vlastníctvo alebo ak by nebol preukázaný dôvod prechodu vlastníctva na štát alebo na obec v zmysle § 3 zákona č. 161/2005 Z.z. Samotnú výzvu však nebolo možné považovať za právny úkon, pretože s ňou nebol spojený vznik práva na navrátenie vlastníctva, pretože, ako už bolo uvedené, vznik tohto práva bol podmienený splnením iných podmienok. Výzvou sa len malo uplatniť existujúce právo. Ak by vznik práva bol spojený až s doručením písomnej výzvy v zákonom určenej lehote, potom by sa nemohlo uplatniť ustanovenie o zániku tohto práva jeho neuplatnením, lebo by nemalo čo zaniknúť (zaniknúť môže len existujúce právo). Na takúto výzvu preto nebolo možné klásť prísne formálne a obsahové požiadavky vyžadované zákonom pre platnosť právnych úkonov.

Zákon č. 161/2005 Z.z. je podľa predmetu v ňom obsiahnutej právnej úpravy reštitučným predpisom, ktorého účelom je zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd. Orgány štátu sú pri aplikácii a interpretácii tohto predpisu povinné postupovať v súlade so zákonnými záujmami subjektov, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. K splneniu jeho účelu a cieľa je preto nutné, aby súdy interpretovali tento predpis vo vzťahu k oprávneným osobám čo najústretivejšie v duchu snahy o zmiernenie niektorých majetkových krívd, v dôsledku ktorých k prechodu majetku došlo. Z hľadiska interpretácie § 5 ods. 1 uvedeného zákona to potom znamená, že pre riadne uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva bolo postačujúce, ak v písomnej výzve doručenej povinnej osobe do 30. apríla 2006, boli nehnuteľnosti, ku ktorým sa uplatnilo právo na navrátenie vlastníctva, označené hoci aj len odkazom na konkrétne pozemnoknižné vložky v konkrétnom katastrálnom území, a rovnako bolo postačujúce, ak reštitučný dôvod v zmysle § 3 zákona bol preukázaný hoci aj len odkazom na dokument zapísaný v pozemnoknižných vložkách, z ktorého bol tento dôvod zistiteľný. Podľa § 68 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení platnom v čase doručenia výzvy žalovaným bol totiž katastrálny operát (súbor dokumentačných materiálov obsahujúcich údaje katastra z jedného katastrálneho územia) verejný, každý mal právo doň nahliadať a robiť si z neho výpisy, odpisy alebo náčrty. V zmysle § 69 tohto zákona správa katastra bola povinná

na požiadanie vyhotoviť potvrdený výpis alebo potvrdenú kópiu z pozemkových kníh, pričom tieto listiny boli označené za verejné listiny. Verejne dostupnou listinou s možnosťou jej vyžiadania z príslušného archívu bol aj dokument zistiteľný z pozemnoknižných vložiek, na základe ktorého bolo zapísané vlastnícke právo štátu. Týmto dokumentom bol v predmetnej veci výmer O., z ktorého bol zrejmý dôvod prechodu vlastníctva na štát. Žalovaným preto boli dostupné všetky potrebné údaje týkajúce sa uplatneného práva na navrátenie vlastníctva vydaním nehnuteľných vecí.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. septembra 2010

JUDr. Rudolf Č i r ě, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová